

Adatok Bottyán János életéhez (1676—1682)

A Rákóczi-szabadságharc hős tábornokának, az egyszerű végvári vitézek sorából kiemelkedett Bottyán Jánosnak fiatalabb éveiről, az 1683-ban megindult török háború előtti pályafutásáról nagyon keveset tudunk. 1640 táján született, néhány esztendeig a jezsuiták sellyei collegiumának volt portás- és lovász-szolgálatokat is teljesítő diákja, majd a sellyei végvár vitézei közé állott. 1669-ben „szegénylegény állapotjában” vagyonos özvegyasszonyt vett feleségül. A Kolinovich által fenntartott hagyomány szerint egy Érsek-újjár várában véghezvitt vakmerő tettéért — fényes nappal ledobta a minaret erkélyéről az ott imádkozó dervist a vásáros nép közé, majd az üldözésére a várból kitörő török csapatot lesre esalta — a vágsellyei vitézek hadnagyává nevezték ki. 1683 őszén az akkor felszabadított Esztergom lovasságának lett főhadnagya.*

Bottyán János életének erre a korai, alig ismert időszakára vonatkozik az alábbi két levél, Bottyán János 1676. március 21-i levele Pozsony megye nemességéhez és Pozsony megye nemességének 1682. április 15-i levele Komárom várának kapitányához (mindkettő Pozsony vm. levéltárában. Bratislava, Štátny archív). Az első levélben Bottyán egy ökörrablással vádolt katonája érdekében fordult a megyéhez, mint „Sellye szabad városának lovas zászlótartója és gondviselője”, s az okozott kár megtérítését magára vállalja, mert a vádlott „jó katona”, aki a törökkel szemben a minap is „vitézül dicsiretessen viselte magát”. A második levélben Pozsony megye az esztergomi érsek nyárasdi jobbjáraitól két ökröt elhajtó „Bottyán János Révkomáromban lakozó katonának” kártérítésre kötelezését kéri. Ha a két levélben szereplő Bottyán János ugyanaz a személy** — akkor az ezekben az években olyannyira hiányos Bottyán-életrajz fontos adattal gazdagodott: vágsellyei hadnagysága és esztergomi főhadnagysága között Bottyán János Komárom várában katonáskodott, s ezek szerint 1683-ban nem Sellyéről, hanem Révkomáromból költözhetett át Esztergomba.

* *Thaly Kálmán*: Bottyán János, II. Rákóczi Ferenc fejedelem vezénylő tábornoka. Pest, 1865. 20—27. o. — *Várkonyi Ágnes*: Vak Bottyán. Bpest, 1951. 5—10. o.

** Az esztergomi Bottyán János mellett volt egy lévőai Bottyán János 1696-ban: Archivum Rákóczianum. IX. köt. 28. o.

I

*Bottyán János levele Pozsony megye nemességéhez
Vágsellye, 1676. márc. 21.*

Nagyságtoknak és kegyelmeteknek ajánlom köteles szolgálatomat, Isten minden testi és lelki javaival Nagyságtokat és kegyelmeteket mind fejenkint hogy áldja meg, szívből kívánom.

Akarom Nagyságtokat és kegyelmeteket requirálnom, esett értésemre, hogy az Nemes Vármegye esküdt uram által, sub poena Inclyti Comitatus, ad diem 23 praesentis Mensis Martý Szamariában citáltatta volna, túróczy praepost és az nagy szombati pater rector uram Pereden lakó kárvallott szegény emberét, Varga Geörgiöt, hogy az ő Fölsége frator szellei katonája Nagy Péter és Jókai Hegyi Mihálynak néminemő causajoknak revideállásán compareálna; mihez képest P. rector uram ő kegyelme bizonyságokat is akart exigálni itt nálunk az ő Fölsége szabad városában, ezen peredi Varga Geörginek el vezett két ökrei végett. Annak okáért tagadhatatlan dolog az, hogy Nagy Péter kezénél találtak fel azon két ökrök, és kik adták legyen kezében, ő lássa, és azt nem követem, hanem értettem s meg is bizonyodott hogy mástól vette. Hogy ha azért mostani cselekedetin kívül más gonoszsága meg nem súlyosítja, tehát minthogy jó katona legyen Nagy Péter, úgy hogy amidőn nem régen, az mi Kegyelmes urunk ő Fölsége Farkasdon az vigyázó tornyot építette vala, az újvári pogányság akkor felesen reánk ütöttek, akkor s azelőtt is velünk egyetemben vitézül dicsiretessen viselte magát s csaknem élete fogyásával az lovát is ellőtték alóla, s maga gyalog maradt köztünk. Én azért az Pater jezuita uraknak peredi szegény emberének kárvallását magamra assumálván, contentáltatom, úgyhogy Nagyságtokat s kegyelmeteket nem fogják búsítani érette. Kérem ennek okáért alázatosan mind fejenkint Nagyságtokat s kegyelmeteket, ne nézze az ő cselekedetit, térjen az irgalmasságra, maradjon meg élete, hogy szolgálhassa meg ez életben Istennek ő Fölségének, hazájának és Nagyságtoknak és kegyelmeteknek. Mely irgalmas cselekedetiért, Nagyságtok és kegyelmetek nekem is parancsolván minden kívánatos dolgokban való szolgálatomat, el nem mulatom. Maradván Nagyságtoknak és kegyelmeteknek éltémig levő alázatos szolgálója

Datum in libero oppido Selliae,
die 21 Martý Anno 1676.

Bottian János

Császár és Koronás Király Urunk
ő Fölsége Sellye szabad várossának
lovas zászlótartója és gondviselője

P. S. Nagyságtoktól és kegyelmepektől kegyelmes választ várok.
(Eredeti levél, Pozsony vm. lt. 1665—1676 közti iratok.)

II

*Pozsony megye nemességének levele Komárom kapitányához
Samarja, 1682. ápr 15.*

Generose Domine Amice nobis observandissime.

Ez jelen való gyűlésünkben fölöttébb sok keserves panaszok jövén előnkben Bottyán János Révkomáromban lakozó katonának notorius gonosz

cselekedeti és excessusi és ugyan oda való tüzereknek falukról falukra lett condescensiójok és a szegénységen ingyen való élődések végett, (többi között) Kegyelmedet akartuk per praesentes requirálnunk szeretettel (kérvén) meg nevezett Bottyán Jánost fogassa meg és tartassa fogságban, meddig az alatt azon gonoszságainak specificatioiról inquiráltatná tudósétani fogjuk Kegyelmedet. Azonban a minemő két ökröt el hajtott azon Bottyán János a Méltóságos esztergomi Érsek Ur ő Nagysága nyárasdi szegény embereitől, azokat térítse vissza, avagy ha distrahálta volna, adja meg azon ökrök árát emlétett szegény embereknek. Az meg írt tüzereket penig serio intse meg Kegyelmed, el tiltsa afféle kár tételektől és condescensióktól, mert különben léssen vigyázás rájuk, és valahol affélékben érik, nyakon ragadtatjuk őket és érdemek szerint meg is büntetjük . . .

Datum in oppido Samarja, de Generali Congregatione nostra, die 15 Aprilis Anno 1682.

Universitas Dominorum Praelatorum
Magnatum et Nobilium Comitatus
Posoniensis.

(Fogalmazvány, Pozsony vm. lt. 1682. évi iratok.)

МАТЕРИАЛЫ К ЖИЗНИ ЯНОША БОТТЬЯН (1676—1682)

Густав Хекенаст

Статья сообщает из архива комитата Пожонь (Братислава) два письма относительно Яноша Боттьян, будущего генерала куруцов. По этим данным Янош Боттьян служил солдатом в пограничной крепости Вагшелье, а в 1682 г. в пограничной крепости Комаром. Значение этих писем заключается в том, что они являются первыми современными достоверными данными относительно Яноша Боттьян.

CONTRIBUTIONS A L'HISTOIRE DE LA VIE DE JEAN BOTTYÁN (1676—1682)

Gustave Heckenast

L'article communique deux lettres trouvées dans les Archives du comitat de Bratislava, lettres qui se rapportent à la personne de Jean Bottyán, futur général des Kouroutz. Selon ces documents Bottyán fit son service militaire en 1676 à Vágsellye, ensuite en 1682 dans la place forte des confins Komárom. L'importance de ces documents réside dans le fait que ce sont les données authentiques contemporaines les plus anciennes concernant la personne de Bottyán.